Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Syvende Afdeling)

5. maj 2022 *

»Præjudiciel forelæggelse – socialpolitik – deltidsansættelse – direktiv 97/81/EF – rammeaftalen om deltidsarbejde indgået af Unice, CEEP og EFS – § 4, stk. 1 – princip mod forskelsbehandling – deltidsansat akademisk personale – automatisk fastansættelse forbeholdt akademisk personale, der udfører undervisningsopgaver på fuld tid – beregning af den procentdel af en fuldtidsansats arbejdsbyrde, som en deltidsansats arbejdsbyrde svarer til – ingen krav«

I sag C-265/20,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af hof van beroep Antwerpen (appeldomstolen i Antwerpen, Belgien) ved afgørelse af 24. marts 2020, indgået til Domstolen den 15. juni 2020, i sagen

FN

mod

Universiteit Antwerpen m.fl.

har

DOMSTOLEN (Syvende Afdeling),

sammensat af formanden for Sjette Afdeling, I. Ziemele, som fungerende formand for Syvende Afdeling, og dommerne T. von Danwitz og A. Kumin (refererende dommer),

generaladvokat: M. Bobek,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– FN ved advocaten P. Flamey og L. Cornelis,

– Universiteit Antwerpen m.fl. ved advocaten H. Buyssens og J. Deridder,

* Processprog: nederlandsk.

– den belgiske regering ved M. Van Regemorter, L. Van den Broeck og C. Pochet, som befuldmægtigede,

– Europa-Kommissionen ved L. Haasbeek, D. Recchia og C. Valero, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af § 4, stk. 1, i rammeaftalen vedrørende deltidsarbejde, der blev indgået den 6. juni 1997 (herefter »rammeaftalen om deltidsarbejde«), og som er knyttet som bilag til Rådets direktiv 97/81/EF af 15. december 1997 om rammeaftalen vedrørende deltidsarbejde, der er indgået af Unice, CEEP og EFS (EFT 1998, L 14, s. 9), som ændret ved Rådets direktiv 98/23/EF af 7. april 1998 (EFT 1998, L 131, s. 10), og § 4, stk. 1, i rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der blev indgået den 18. marts 1999 (herefter »rammeaftalen om tidsbegrænset ansættelse«), som er knyttet som bilag til Rådets direktiv 1999/70/EF af 28. juni 1999 om rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse, der er indgået af EFS, UNICE og CEEP (EFT 1999, L 175, s. 43).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem FN på den ene side og Universiteit Antwerpen (universitetet i Antwerpen, herefter »UA«), tidligere vicerektorer, rektoren samt docenter ved dette universitet, Vlaamse Autonome Hogeschool Hogere Zeevaartschool (den højere søfartsskole) (herefter »Hogeschool«) samt en tidligere direktør for Hogeschool på den anden side på grund af den angiveligt uberettigede ophævelse af FN's kontrakt som professor ved UA.

Retsforskrifter

EU-retten

Rammeaftalen om deltidsarbejde

3 § 3, stk. 1, i rammeaftalen om deltidsarbejde definerer begrebet »deltidsansat« som »en ansat, hvis normale arbejdstid, beregnet på ugentlig basis eller i gennemsnit over en ansættelsesperiode på op til et år, er lavere end den normale arbejdstid for en sammenlignelig fuldtidsansat«.

4 § 4 i rammeaftalen om deltidsarbejde med overskriften »Princippet om ikke-forskelsbehandling« bestemmer:

»1. Hvad angår ansættelsesvilkår, må deltidsansatte ikke behandles på en mindre gunstig måde end sammenlignelige fuldtidsansatte, udelukkende fordi de arbejder på deltid, medmindre forskelsbehandlingen er begrundet i objektive forhold.

2. Hvor det er hensigtsmæssigt, gælder princippet om pro rata temporis.

3. Gennemførelsesbestemmelserne til efterlevelse af denne artikel defineres af medlemsstaterne og/eller arbejdsmarkedets parter under hensyntagen til fællesskabsret, national ret, kollektive aftaler og praksis.

4. Når det er berettiget af objektive grunde, kan medlemsstaterne, efter høring af arbejdsmarkedets parter i overensstemmelse med national lovgivning eller praksis, og/eller arbejdsmarkedets parter […], hvor det er hensigtsmæssigt, gøre adgangen til særlige ansættelsesvilkår afhængig af betingelser, såsom anciennitet, arbejdstid eller indtjening. Betingelser i relation til deltidsansattes adgang til særlige ansættelsesvilkår bør tages op til overvejelse med jævne mellemrum under hensyntagen til princippet om ikke-forskelsbehandling som anført i § 4, stk. 1.«

Rammeaftalen om tidsbegrænset ansættelse

5 § 4 i rammeaftalen om tidsbegrænset ansættelse med overskriften »Princippet om ikke-diskrimination« fastsætter i stk. 1 og 2:

»1. Ansættelsesvilkårene for personer med tidsbegrænset ansættelse må ikke være mindre gunstige end dem, der gælder for sammenlignelige fastansatte, hvis dette udelukkende er begrundet i kontraktens tidsbegrænsede varighed, og forskelsbehandlingen ikke er begrundet i objektive forhold.

2. Hvor det er hensigtsmæssigt, gælder princippet om pro rata temporis.«

6 § 5 i rammeaftalen vedrørende tidsbegrænset ansættelse med overskriften »Bestemmelser om misbrug« bestemmer:

»1. For at forhindre misbrug hidrørende fra anvendelsen af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter eller ansættelsesforhold fastsættes, medmindre der allerede findes tilsvarende retsregler, bestemmelser af medlemsstaterne – efter høring af arbejdsmarkedets parter i henhold til national lovgivning, kollektive aftaler eller praksis – og/eller af arbejdsmarkedets parter, hvorved der tages hensyn til behovene inden for bestemte sektorer og/eller blandt bestemte kategorier af arbejdstagere og som regulerer et eller flere af følgende forhold:
   a) objektive omstændigheder der kan begrunde en fornyelse af sådanne kontrakter eller ansættelsesforhold
   b) den maksimale samlede varighed af flere på hinanden følgende tidsbegrænsede ansættelseskontrakter eller arbejdsforhold
   c) antallet af gange sådanne kontrakter eller ansættelsesforhold kan fornys.

2. Medlemsstaterne – efter høring af arbejdsmarkedets parter – og/eller arbejdsmarkedets parter fastsætter, hvor det er hensigtsmæssigt, under hvilke betingelser tidsbegrænsede ansættelseskontrakter og ansættelsesforhold er at anse som:
   a) »flere på hinanden følgende«
   b) tidsubegrænsede kontrakter eller ansættelsesforhold.«

Belgisk ret

7 Artikel 72, stk. 1, i decreet betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap (dekret om universiteter i Det Flamske Fællesskab) af 12. juni 1991 (*Belgisch Staatsblad*, 4.7.1991, s. 14907) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »universitetsdekretet«), bestemte:

»Universitetsmyndighederne bestemmer for hver enkelt medlem af det akademiske personale, hvorvidt hans eller hendes stilling er en fuldtids- eller deltidsstilling. De angiver ligeledes de organer, som stillingen er underlagt.«

8 Universitetsdekretets artikel 73, stk. 1, havde følgende ordlyd:

»Universitetsmyndighederne afgør i forbindelse med en stillingsbesættelse, hvorvidt denne besættes på fuld tid (og/eller) på deltid, eller hvis stillingen kan give anledning til en fastansættelse på fuld tid eller på deltid.«

9 I henhold til universitetsdekretets artikel 76 kan et medlem af det selvstændige akademiske personales deltidsstilling bestå af enten udelukkende undervisningsaktiviteter, udelukkende forskningsaktiviteter eller en kombination af begge.

10 Universitetsdekretets artikel 91, stk. 1 og 2, foreskrev:

»Et medlem af det selvstændige akademiske personale med en fuldtidsopgave udnævnes endeligt.

Et medlem af det selvstændige akademiske personale med en deltidsopgave kan udnævnes endeligt eller ansættes midlertidigt for perioder på højst seks år, der kan forlænges.«

11 Artikel 7 i statuut zelfstandig academisch personel (vedtægten for selvstændigt akademisk personale ved universitetet i Antwerpen, herefter »ZAP-vedtægten«) bestemmer, at en tildeling af undervisningsopgaver, der svarer til mindst 50% af undervisningsopgaverne i forbindelse med en fuldtidsstilling, giver mulighed for fastansættelse.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

12 Det fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at FN i ca. 20 år, mellem 1990'erne og 2009, blev ansat til at varetage flere på hinanden følgende stillinger på UA's juridiske og økonomiske fakulteter samt uddannelsesinstitutioner, hvor FN var assistent, doktorassistent, docent, forsker, ledende docent og til sidst professor på deltid. Det fremgår af de sagsakter, som Domstolen råder over, at FN henhørte under UA's »selvstændige« akademiske personale som omhandlet i universitetsdekretet.

13 For hver ansættelse fik FN tilbudt tidsbegrænsede kontrakter af en varighed på et til tre år. Disse kontrakter var ligeledes altid kontrakter på deltid, og de undervisningsopgaver, som de vedrørte, svarede til mellem 10% og 75% af undervisningsopgaverne for en fuldtidsansat. FN er aldrig blevet fastansat.

14 Ved den seneste fornyelse af sin ansættelse for det akademiske år 2009 blev FN tilbudt undervisningsopgaver svarende til 15% af en fuldtidsansats undervisningsopgaver på fakultetet for anvendt økonomi og til 5% på det juridiske fakultet, mens hans undervisningsopgaver på disse fakulteter tidligere havde svaret til henholdsvis 50% og 10% af en fuldtidsansats undervisningsopgaver, og antallet af undervisningstimer var blevet nedsat fra 165 til 135.

15 Efter dette tilbud anlagde FN sag ved rechtbank van eerste aanleg Antwerpen (retten i første instans i Antwerpen, Belgien) med påstand om at gøre de sagsøgte i hovedsagen erstatningsansvarlige, principalt på grundlag af disses ansvar uden for kontrakt og subsidiært under påberåbelse af deres uberettigede afskedigelse af FN. Ifølge FN var visse af hans kolleger, der befandt sig i lignende situationer, nemlig blevet fastansat på fuld tid på ubestemt tid. Han har desuden været ansat under en »fupstatut«, som i øvrigt er uforenelig med EU-retten.

16 Ved dom af 24. januar 2018 antog rechtbank van eerste aanleg Antwerpen (retten i første instans i Antwerpen) søgsmålet mod UA og Hogeschool til realitetsbehandling, men frifandt sagsøgte, idet søgsmålet mod de øvrige sagsøgte i hovedsagen blev afvist. FN har iværksat appel til prøvelse af denne dom ved den forelæggende ret, hof van Beroep Antwerpen (appeldomstolen i Antwerpen, Belgien).

17 Hof van beroep Antwerpen (appeldomstolen i Antwerpen) har på denne baggrund besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal § 4, [stk.] 1, i [rammeaftalen om tidsbegrænset ansættelse] og § 4, [stk.] 1, i [rammeaftalen om deltidsarbejde] fortolkes således, at de er til hinder for, at det er tilladt for et universitet at anvende en national ordning (universitetsdekretets artikel 91), ifølge hvilken selvstændigt akademisk personale med en fuldtidsopgave udnævnes fast og personale med en deltidsopgave enten kan udnævnes midlertidigt eller for en periode på højst seks år, der kan forlænges,

a) at beskæftige en professor i henhold til et frit skøn i tyve år på basis af 20 på hinanden følgende kortvarige deltidsaftaler og vedtægtsmæssige ansættelser på fra et til tre år uden nogen begrænsning af det samlede antal forlængelser, mens andre kolleger med sammenlignelige opgaver var fastansat og udnævnt fuldtids?

b) i sin personalevedtægt kun at have fastsat en almindelig minimumsgrænse for ansættelse på 50% for at komme i betragtning til en fast endelig ansættelse, men ikke noget kriterium, på grundlag af hvilket de for 50% eller derover beskæftigede deltidsansatte medlemmer af personalet kan udnævnes endeligt eller ansættes midlertidigt?

c) tilkender en deltidsprofessor en ansættelsesprocent på grundlag af et ubegrænset frit skøn uden at fastsætte nogen objektive kriterier og uden nogen objektiv målestok for arbejdsbyrden?

d) at nægte en midlertidig og på deltid ansat professor, der på grudlag af universitetets frie skøn ikke får sin ansættelse forlænget, ret til at påberåbe sig de tidligere ensidigt pålagte misbrugsagtige ansættelsesvilkår, fordi han angiveligt »accepterede« dem ved at udføre de ham pålagte opgaver, således at han mister beskyttelsen efter EU retten?«

Om det præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

18 De sagsøgte i hovedsagen har i deres skriftlige indlæg indledningsvis gjort gældende, at anmodningen om præjudiciel afgørelse skal afvises i sin helhed, idet såvel relevansen som nødvendigheden af spørgsmålet ikke er til stede. I denne henseende er de af den opfattelse, at den forelæggende ret ikke har præciseret, hvorfor det er nødvendigt at fortolke visse EU-retlige bestemmelser, og at det præjudicielle spørgsmål er uklart, for faktuelt og omfatter en subjektiv fremstilling af de faktiske omstændigheder, som er til fordel for de argumenter, som FN har fremført i sine skriftlige indlæg.

19 Dernæst har de sagsøgte i hovedsagen anført, at det præjudicielle spørgsmål savner enhver forbindelse til realiteten i eller genstanden for tvisten i hovedsagen. Den forelæggende ret har ikke i tilstrækkelig grad redegjort for relevansen af spørgsmålet i forhold til genstanden for tvisten i hovedsagen, navnlig påstanden om erstatning som følge af en ulovlig handling. Ligeledes er de faktiske omstændigheder vedrørende tvisten i hovedsagen kun kortfattet beskrevet i forelæggelsesafgørelsen, idet de allerede er blevet beskrevet i dommen af 24. januar 2018 afsagt af rechtbank van eerste aanleg Antwerpen (retten i første instans i Antwerpen), mens det præjudicielle spørgsmål primært vedrører disse faktiske omstændigheder.

20 Endelig har de sagsøgte i hovedsagen for så vidt angår den påståede forskelsbehandling gjort gældende, at der i forelæggelsesafgørelsen ikke er foretaget en sammenligning af arbejdsvilkårene for midlertidigt deltidsansatte og dem, der har en fast deltidsansættelse. Følgelig finder hverken § 4, stk. 1, i rammeaftalen om tidsbegrænset ansættelse eller § 4, stk. 1, i rammeaftalen om deltidsarbejde anvendelse på tvisten i hovedsagen.

21 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at proceduren efter artikel 267 TEUF er et middel til samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, som giver Domstolen mulighed for at forsyne de nationale retter med de elementer vedrørende fortolkningen af EU-retten, som er nødvendige for, at de kan afgøre de for dem verserende tvister (jf. bl.a. dom af 1.10.2020, Úrad špeciálnej prokuratúry, C-603/19, EU:C:2020:774, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).

22 Inden for rammerne af dette samarbejde tilkommer det udelukkende den nationale ret, for hvilken tvisten er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 1.10.2020, Úrad špeciálnej prokuratúry, C-603/19, EU:C:2020:774, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).

23 Det følger heraf, at der gælder en formodning for, at de spørgsmål om EU-rettens fortolkning, som den nationale ret har forelagt på baggrund af de retlige og faktiske omstændigheder, som den har ansvaret for at fastlægge – og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve – er relevante. Domstolen kan kun afvise en anmodning fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er hypotetisk, eller når Domstolen ikke råder over de

faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 1.10.2020, Úrad špeciálnej prokuratúry, C-603/19, EU:C:2020:774, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).

24 Eftersom forelæggelsesafgørelsen danner grundlaget for den præjudicielle forelæggelse ved Domstolen, er det således nødvendigt, at den nationale ret i denne afgørelse redegør for den retlige og faktiske baggrund for tvisten i hovedsagen og i det mindste i et vist omfang angiver begrundelsen for valget af de EU-retlige bestemmelser, som den ønsker fortolket, og angiver den forbindelse, som efter dens opfattelse består mellem disse bestemmelser og den nationale lovgivning, der finder anvendelse i den tvist, der er indbragt for den (jf. i denne retning bl.a. dom af 1.10.2020, Úrad špeciálnej prokuratúry, C-603/19, EU:C:2020:774, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

25 Disse kumulative krav til indholdet af en anmodning om præjudiciel afgørelse fremgår udtrykkeligt af artikel 94 i Domstolens procesreglement, som den forelæggende ret forventes at have kendskab til og iagttage nøje i forbindelse med det samarbejde, der er fastsat i artikel 267 TEUF, og som er nævnt i bl.a. Den Europæiske Unions Domstols anbefalinger til de nationale retter vedrørende forelæggelse af præjudicielle spørgsmål (EUT 2019, C 380, s. 1), hvis punkt 15 i hvert af de tre led gengiver kravene i procesreglementets artikel 94, litra a)-c). Det fremgår desuden af punkt 16 i disse anbefalinger, at »den forelæggende ret skal i sin anmodning om præjudiciel afgørelse *anføre de nøjagtige henvisninger til de nationale bestemmelser, som finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i tvisten i hovedsagen, og de EU-retlige bestemmelser*, der ønskes fortolket, eller hvis gyldighed er bestridt« (jf. i denne retning kendelse af 21.2.2022, Leonardo, C-550/21, ikke trykt i Sml., EU:C:2022:139, præmis 13 og den deri nævnte retspraksis).

26 Det skal i denne henseende endvidere nævnes, at forelæggelsesafgørelsers oplysninger ikke blot tjener til at sætte Domstolen i stand til at give brugbare svar, men også til at give medlemsstaternes regeringer samt andre berørte parter mulighed for at afgive bemærkninger i henhold til artikel 23 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol. Domstolen skal drage omsorg for, at denne mulighed sikres, henset til, at det i medfør af denne bestemmelse kun er forelæggelsesafgørelserne, der forkyndes for de pågældende, ledsaget af en oversættelse til den enkelte medlemsstats officielle sprog, men ikke de nationale sagsakter, som den forelæggende ret eventuelt har fremsendt til Domstolen (jf. bl.a. kendelse af 27.11.2012, Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756, præmis 85).

27 Hvad i det foreliggende tilfælde angår de spørgsmål, der specifikt fremgår af det præjudicielle spørgsmåls litra a) og d), opfylder forelæggelsesafgørelsen imidlertid ikke alle de krav, der er nævnt i denne doms præmis 21-26.

28 Hvad angår litra a) er det på grundlag af forelæggelsesafgørelsen ikke muligt at forstå grundene til, at § 4, stk. 1, i rammeaftalen om tidsbegrænset ansættelse og § 4, stk. 1, i rammeaftalen om deltidsarbejde, dvs. de to bestemmelser i disse rammeaftaler, der fastsætter princippet om forbud mod forskelsbehandling, er til hinder for en national lovgivning, hvorefter et medlem af det akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på deltid, såsom FN, kan fastansættes eller ansættes midlertidigt for perioder på højst seks år, der kan forlænges, mens et medlem af det nævnte personale, som udfører undervisningsopgaver på fuld tid, fastansættes.

29 Det fremgår endvidere af forelæggelsesafgørelsen, at denne lovgivning har gjort det muligt at beskæftige FN i 20 år på baggrund af 20 på hinanden følgende deltidsansættelseskontrakter af kort varighed og ved vedtægtsmæssige udnævnelser på mellem 1 til 3 år uden den mindste begrænsning af det samlede antal ansættelser, på trods af, at visse af FN's kolleger, der har udført tilsvarende opgaver, er blevet fastansat på fuld tid.

30 Det skal bemærkes, at det på baggrund af fremstillingen af de retlige og faktiske omstændigheder i den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse ikke er muligt at tage stilling til, om den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning er forenelig med princippet om forbud mod forskelsbehandling i de nævnte rammeaftalers § 4, stk. 1, henholdsvis de pågældende rammeaftaler. Den forelæggende ret har således afgrænset det forelagte spørgsmål til, om universitetsdekretets artikel 91 er forenelig med disse EU-retlige bestemmelser. Forelæggelsesafgørelsen indeholder ikke nogen som helst oplysninger i øvrigt om vilkårene for de medlemmer af det akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på fuld tid og/eller er ansat på ubestemt tid, med henblik på at muliggøre en sammenligning mellem denne gruppe af ansatte og den gruppe, som FN tilhører.

31 Hvad angår det forelagte spørgsmåls litra d), der stadig kun henviser til § 4, stk. 1, i rammeaftalerne om henholdsvis tidsbegrænset ansættelse og deltidsarbejde, gør forelæggelsesafgørelsen det ikke muligt at forstå, hvorfor den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning er i strid med disse bestemmelser, der omhandler princippet om forbud mod forskelsbehandling. Det fremgår nemlig på ingen måde af forelæggelsesafgørelsen, at en national lovgivning eller en praksis hos de sagsøgte i hovedsagen medfører, at et medlem af det akademiske personale, der befinder sig i en situation som den, FN befinder sig i, er afskåret fra at påberåbe sig urimeligheden af sine tidligere ansættelsesvilkår, med den begrundelse, at han, når han kontinuerligt udførte det aftalte arbejde, »accepterede« ansættelsesvilkårene, således at han herved stiltiende har givet afkald på denne beskyttelse i henhold til EU-retten.

32 Eftersom Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af det forelagte spørgsmåls litra a) og d), må det fastslås, at de nævnte litra a) og d) ikke kan antages til realitetsbehandling, hvorimod litra b) og c) i det præjudicielle spørgsmål er omfattet af den i denne doms præmis 23 nævnte formodning for, at de er relevante.

Om det præjudicielle spørgsmål, litra b)

33 Indledningsvis bemærkes, at det som led i den samarbejdsprocedure med de nationale retter, som er indført ved artikel 267 TEUF, ifølge fast retspraksis tilkommer Domstolen at give den forelæggende ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den, og at det ud fra dette synspunkt påhviler Domstolen i givet fald at omformulere de spørgsmål, der forelægges den (dom af 10.2.2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Forældelsesfrist), C-219/20, EU:C:2022:89, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).

34 Det forelagte spørgsmål, litra b), vedrører foreneligheden af universitetsdekretets artikel 91 med rammeaftalen om deltidsarbejde, for så vidt som denne bestemmelse i national ret fastsætter, at et medlem af det selvstændige akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på fuld tid, automatisk fastansættes, mens et medlem af det selvstændige akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på deltid, kan fastansættes eller ansættes midlertidigt for perioder

på højst seks år, der kan forlænges. Hvad angår ZAP-vedtægten, som synes at supplere denne artikel 91, bestemmes heri, at en tildeling af undervisningsopgaver, der svarer til mindst 50% af undervisningsopgaverne i forbindelse med en fuldtidsstilling, giver mulighed for fastansættelse.

35 Det fremgår ligeledes af det forelagte spørgsmål, litra b), at der ikke er fastsat noget kriterium med henblik på at kunne afgøre, under hvilke betingelser et medlem af det selvstændige akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på deltid, som svarer til mindst 50% af undervisningsopgaverne på fuld tid, ikke fastansættes, men ansættes midlertidigt, således at den forelæggende ret synes at være i tvivl om, hvorvidt der eventuelt foreligger forskelsbehandling af forskellige grupper af deltidsansatte.

36 Universitetsdekretets artikel 91 rejser imidlertid spørgsmål om en eventuel forskelsbehandling mellem på den ene side medlemmer af det akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på fuld tid, som automatisk fastansættes, og på den anden side de medlemmer af personalet, der udfører undervisningsopgaver på deltid, som kan fastansættes, men som også kan ansættes midlertidigt, men der savnes imidlertid kriterier til bedømmelse heraf.

37 Eftersom der i den nationale lovgivning hvad angår arbejdsvilkår foreligger en sådan forskelsbehandling mellem fuldtids- og deltidsansatte, fremgår det, at fortolkningen af § 4, stk. 1, i rammeaftalen om deltidsarbejde kan være brugbar for den forelæggende ret med henblik på afgørelsen af tvisten i hovedsagen.

38 Under disse omstændigheder skal det lægges til grund, at den forelæggende ret med sit spørgsmål, litra b), nærmere bestemt ønsker oplyst, om § 4, stk. 1, i rammeaftalen om deltidsarbejde skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning og en national praksis, hvorefter et medlem af det akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på fuld tid, automatisk fastansættes, mens et medlem af det akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på deltid, ansættes midlertidigt.

39 Det bemærkes indledningsvis, at da ordlyden af § 4, stk. 1, i den nævnte rammeaftale ikke gør det muligt at fastlægge den nøjagtige rækkevidde af begrebet »ansættelsesvilkår«, skal der i overensstemmelse med fast retspraksis tages hensyn til den sammenhæng, hvori bestemmelsen indgår, og de mål, der forfølges med den ordning, som bestemmelsen udgør en del af (dom af 15.4.2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, præmis 110).

40 Hvad for det første angår spørgsmålet om, hvorvidt de bestemmelser, der i det foreliggende tilfælde regulerer ansættelsen af det selvstændige akademiske personale, udgør »ansættelsesvilkår« som omhandlet i nævnte rammeaftales § 4, skal det bemærkes, at denne bestemmelse skal forstås således, at den er udtryk for et socialretligt princip på EU-plan, der ikke kan fortolkes indskrænkende (kendelse af 15.10.2019, AEAT (Beregning af anciennitet for deltidsansatte af vertikal karakter), C-439/18 og C-472/18, ikke trykt i Sml., EU:C:2019:858, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

41 Det bemærkes i denne henseende, at rammeaftalen om deltidsarbejde dels har til formål at fremme deltidsarbejde, dels at fjerne forskelsbehandling mellem deltidsansatte og fuldtidsansatte (kendelse af 15.10.2019, AEAT (Beregning af anciennitet for deltidsansatte af vertikal karakter), C-439/18 og C-472/18, ikke trykt i Sml., EU:C:2019:858, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).

42 Forbuddet mod forskelsbehandling i denne rammeaftales § 4, stk. 1, er blot det konkrete udtryk for det almindelige lighedsprincip, som er et af EU-rettens grundlæggende principper (kendelse af 15.10.2019, AEAT (Beregning af anciennitet for deltidsansatte af vertikal karakter), C-439/18 og C-472/18, ikke trykt i Sml., EU:C:2019:858, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

43 I denne henseende bemærkes, at denne bestemmelse for så vidt angår ansættelsesvilkår er til hinder for, at deltidsansatte behandles på en mindre gunstig måde end sammenlignelige fuldtidsansatte, udelukkende fordi de arbejder på deltid, medmindre forskelsbehandlingen er begrundet i objektive forhold (dom af 10.6.2010, Bruno m.fl., C-395/08 og C-396/08, EU:C:2010:329, præmis 25).

44 En fortolkning af rammeaftalens § 4, hvorved adgangen til fastansættelse udelukkes fra begrebet »ansættelsesvilkår« i denne bestemmelses forstand, ville være ensbetydende med, at anvendelsesområdet for den beskyttelse, der er tillagt de berørte arbejdstagere mod diskrimination, begrænses i strid med det formål, der er tillagt denne bestemmelse, idet der indføres en sondring på grundlag af karakteren af ansættelsesvilkårene, hvilket ordlyden af denne bestemmelse på ingen måde tilsiger (jf. i denne retning kendelse af 15.10.2019, AEAT (Beregning af anciennitet for deltidsansatte af vertikal karakter), C-439/18 og C-472/18, ikke trykt i Sml., EU:C:2019:858, præmis 31).

45 For det andet skal det undersøges, om den omstændighed, at selvstændigt akademisk personale, der er ansat på deltid, udelukkes fra adgangen til fastansættelse, alene fordi de arbejder på deltid, medfører, at de behandles mindre gunstigt end fuldtidsansatte i en sammenlignelig situation.

46 § 3, stk. 2, første afsnit, i rammeaftalen om deltidsarbejde definerer i denne henseende »en sammenlignelig fuldtidsansat« som en »fuldtidsansat i samme virksomhed, der har samme type ansættelseskontrakt eller ansættelsesforhold, og som er involveret i samme eller tilsvarende arbejde/beskæftigelse, idet der tages hensyn til andre forhold, der kan omfatte anciennitet, kvalifikationer/færdigheder«.

47 Ved bedømmelsen af, om arbejdstagerne udfører samme eller lignende arbejde som omhandlet i denne rammeaftale, skal der tages hensyn til en række faktorer, såsom arbejdets art, deres kvalifikationer og kompetencer, krav til uddannelse og arbejdsvilkår (kendelse af 15.10.2019, AEAT (Beregning af anciennitet for deltidsansatte af vertikal karakter), C-439/18 og C-472/18, ikke trykt i Sml., EU:C:2019:858, præmis 34 og den deri nævnte retspraksis).

48 I det foreliggende tilfælde gør de faktiske og retlige omstændigheder i de sagsakter, der er fremlagt for Domstolen, det imidlertid ikke muligt at afgøre, hvorvidt medlemmer af det selvstændige akademiske personale, der er deltidsansatte, og UA's fastansatte selvstændige akademiske personale befinder sig i sammenlignelige situationer eller ej, hvilket det under alle omstændigheder tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

49 Ifølge de få oplysninger, der fremgår af anmodningen om præjudiciel afgørelse, fastsætter ZAP-vedtægtens artikel 7, at en tildeling af undervisningsopgaver, der svarer til mindst 50% af undervisningsopgaverne i forbindelse med en fuldtidsstilling, giver mulighed for fastansættelse, idet der ifølge den forelæggende ret ikke er fastsat andre kriterier.

50 Det følger heraf, at en ansat, der udfører undervisningsopgaver på fuld tid, automatisk har adgang til en fastansættelse, mens en ansat, der udfører undervisningsopgaver på deltid, under vilkår, der ikke er reguleret i denne vedtægt, kun har mulighed for en sådan ansættelse. Der er således tale om en forskelsbehandling, der alene er begrundet i, at den pågældende medarbejder udfører sit arbejde på deltid.

51 Under disse omstændigheder, og med forbehold for den forelæggende rets efterprøvelse, synes det klart at fremgå af ordlyden af universitetsdekretets artikel 91, sammenholdt med ZAP-vedtægtens artikel 7, at medlemmer af det selvstændige akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på fuld tid, og medlemmer af det selvstændige akademiske personale, der underviser på deltid, behandles forskelligt for så vidt angår adgangen til fastansættelse.

52 Det fremgår imidlertid af ordlyden af § 4, stk. 1, i rammeaftalen om deltidsarbejde, at en sådan forskelsbehandling kan anses for at være forenelig med princippet om ikke-forskelsbehandling, hvis den er begrundet i objektive forhold.

53 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at begrebet »objektive forhold« ifølge Domstolens faste praksis skal forstås således, at det ikke kan begrunde en forskelsbehandling mellem deltidsansatte og fuldtidsansatte med den begrundelse, at denne forskel er fastsat i en generel og abstrakt national bestemmelse, såsom en lov eller en kollektiv overenskomst (kendelse af 15.10.2019, AEAT (Beregning af anciennitet for deltidsansatte af vertikal karakter), C-439/18 og C-472/18, ikke trykt i Sml., EU:C:2019:858, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).

54 Dette begreb kræver, at den konstaterede ulige behandling er begrundet i, at der foreligger præcise og konkrete omstændigheder, der kendetegner det ansættelsesvilkår, der er tale om, i den særlige sammenhæng, det indgår i, og på grundlag af objektive og gennemsigtige kriterier for at efterprøve, om denne ulige behandling rent faktisk opfylder et reelt behov, er egnet til at nå det forfulgte formål og er nødvendig herfor. Disse omstændigheder kan bl.a. foreligge på grund af den særlige karakter af de opgaver, med henblik på hvis udførelse deltidsansættelseskontrakterne er blevet indgået, samt de hermed forbundne kendetegn eller i givet fald på grund af medlemsstatens forfølgelse af et lovligt socialpolitisk formål (kendelse af 15.10.2019, AEAT (Beregning af anciennitet for deltidsansatte af vertikal karakter), C-439/18 og C-472/18, ikke trykt i Sml., EU:C:2019:858, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).

55 Med forbehold for den forelæggende rets efterprøvelse ser det i det foreliggende tilfælde ud til, at hverken universitetsdekretets artikel 91 eller ZAP-vedtægtens artikel 7 nævner et objektivt kriterium. Det fremgår heller ikke af de sagsakter, som Domstolen råder over, at UA kan begrunde en fastansættelse af medlemmer af det akademiske personale ud fra andre objektive kriterier end den omstændighed, at den pågældende ansatte udfører sine opgaver på fuld tid.

56 Henset til det ovenstående skal det forelagte spørgsmål, litra b), besvares med, at § 4, stk. 1, i rammeaftalen om deltidsarbejde skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning og praksis, hvorefter et medlem af det akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på fuld tid, automatisk fastansættes, uden anden objektiv grund, end at vedkommende underviser på fuld tid, mens et medlem af det akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på deltid, enten fastansættes eller ansættes midlertidigt.

Om det præjudicielle spørgsmål, litra c)

57 Med det forelagte spørgsmål, litra c), ønsker den forelæggende ret oplyst, om rammeaftalen om deltidsarbejde skal fortolkes således, at den er til hinder for en national praksis, hvorefter de pågældende akademiske myndigheder, når de udpeger et medlem af det pågældende akademiske personale til at udføre undervisningsopgaver på deltid, henset til den selvstændighed, som de er tillagt i henhold til national ret på området for forvaltning af menneskelige ressourcer, ikke er forpligtet til at opfylde objektive kriterier, når de fastsætter den procentdel, som disse undervisningsopgaver på deltid udgør i forhold til en fuldtidsstilling.

58 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at dette aspekt af det præjudicielle spørgsmål synes at være forbundet med den omstændighed, at FN's undervisningsopgaver på deltid i løbet af 2008 udgjorde 165 undervisningstimer fordelt mellem to af UA's fakulteter, hvilket svarede til henholdsvis 50% og 10% af undervisningsopgaverne for en fuldtidsstilling, hvorimod ansættelsestilbuddet for 2009 vedrørte 135 undervisningstimer, hvilket svarede til henholdsvis 15% af undervisningsopgaverne for en fuldtidsstilling på det første fakultet og 5% på det andet. Det følger heraf, at 165 undervisningstimer for 2008 samlet udgjorde undervisningsopgaver svarende til 60% af undervisningsopgaverne for en fuldtidsstilling, mens 135 undervisningstimer for 2009 kun udgjorde 20% af undervisningsopgaverne for en fuldtidsstilling, uden at den betydelige nedsættelse af denne procentdel i forhold til den mere relative andel af undervisningstimerne var baseret på objektive kriterier.

59 Det forelagte spørgsmål, litra c), skal derfor omformuleres, således at det nærmere bestemt ønskes oplyst, om rammeaftalen om deltidsarbejde skal fortolkes således, at den pålægger en arbejdsgiver, der ansætter en deltidsansat, krav med hensyn til beregningsmetoden for den procentdel, som disse undervisningsopgaver på deltid udgør i forhold til en sammenlignelig undervisningsopgave på fuld tid.

60 Det bemærkes i denne henseende, at § 3, stk. 1, i rammeaftalen om deltidsarbejde definerer en »deltidsansat« som »en ansat, hvis normale arbejdstid, beregnet på ugentlig basis eller i gennemsnit over en ansættelsesperiode på op til et år, er lavere end den normale arbejdstid for en sammenlignelig fuldtidsansat«.

61 Hverken denne eller nogen anden bestemmelse i rammeaftalen om deltidsarbejde opstiller imidlertid krav til beregningen af den procentvise andel af en deltidsansats arbejdsbyrde i forhold til arbejdsbyrden for en fuldtidsansat i en sammenlignelig situation.

62 Det følger heraf, at metoden til beregning af procentdelen af en arbejdsbyrde på deltid i forhold til arbejdsbyrden på fuld tid ikke er reguleret af rammeaftalen om deltidsarbejde.

63 Henset til det ovenstående skal det forelagte spørgsmål, litra c), besvares med, at rammeaftalen om deltidsarbejde skal fortolkes således, at den ikke pålægger en arbejdsgiver, der ansætter en deltidsansat, noget krav med hensyn til beregningsmetoden for den procentvise andel af en deltidsansats arbejdsbyrde, som denne deltidsansattes arbejdsbyrde udgør i forhold til en sammenlignelig fuldtidsansats arbejdsbyrde.

Sagsomkostninger

64 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Syvende Afdeling) for ret:

1) **§ 4, stk. 1, i rammeaftalen om deltidsarbejde, der blev indgået den 6. juni 1997, og som er knyttet som bilag til Rådets direktiv 97/81/EF af 15. december 1997 om rammeaftalen vedrørende deltidsarbejde, der er indgået af Unice, CEEP og EFS, som ændret ved Rådets direktiv 98/23/EF af 7. april 1998 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en national lovgivning og praksis, hvorefter et medlem af det akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på fuld tid, automatisk fastansættes, uden anden objektiv grund, end at vedkommende underviser på fuld tid, mens et medlem af det akademiske personale, der udfører undervisningsopgaver på deltid, enten fastansættes eller ansættes midlertidigt.**

2) **Rammeaftalen om deltidsarbejde, der blev indgået den 6. juni 1997, og som er knyttet til direktiv 97/81, som ændret ved direktiv 98/23, skal fortolkes således, at den ikke pålægger en arbejdsgiver, der ansætter en deltidsansat, noget krav med hensyn til beregningsmetoden for den procentvise andel, som denne deltidsansattes arbejdsbyrde udgør i forhold til en sammenlignelig fuldtidsansats arbejdsbyrde.**

Underskrifter